

İSTANBUL SAHNELERİNDEN

Kontrabas

Kontrbas, dev bir kemana benzeyen ve orkestralarda sahnenin genişliğine ve enstrüman zenginliğine göre diğer bas çalgılarla en gerilerde veya dışlarda konumlanan, kendi haşmetiyle fark edilir bir yaylı sazdır. Keman ailesinin en pes üyesidir. Trompet ve saksafon gibi üfleli çalgılarla birlikte caz müzik içinde yoğunlukla kullanılır. Senfonik veya filarmonik orkestralar içinde enstrümantal kaliteye olan katkısı ise yadsınmaz. Devlet Tiyatrolarınca sergilenen oyun bir müzisyenin ve onun çalgısı kontrbasın hikâyesini anlatıyor.

Kontrbas için bestelenen önemli konçertolar hakkında oyunda tatmin edici bilgi sunulurken, klasik müzikle ve bestecileriyle ilgili eleştirilere de yer veriliyor. Oyun, müzik eğitiminde kullanılabilecek kalitede ve zenginlikte bir metne sahip. Oyunun yazarı Patrick Süskind, Alman aristokrat bir ailede yetişmiş, tahsilini terk edip Paris'e yerleşmiş, öykü, roman ve senaryolar üretmiş bir yazar. Aslında sinemaseverlerin çok yakından tanıdığı bir isim Süskind, Koku'nun (Perfume) yazarı.

Oyun, bir ikili bas icracısı olan devlet sanatçısının yalnızlığını tek perdeli bir monologla sunuyor. İlk gösterimi 1981 yılında icra edildikten sonra birçok dilde ve ülkede sergilenmiş bir oyun. Oyuncunun enstrümanını tanıtımı tarihsel içerikle ve anekdotlarla bezendikten sonra yalnız bir erkeğin ruhsal sorunlarının içine itiliyor izleyici. Şehir kültürü, müzik ve tarihi, toplum hiyerarşisi, cinsellik ve aşka dair çarpıklıkların ve saplantıların kritiğini izleyiciye sunarken yönetmen Metin Belgin, fevkalade bir performans sergiliyor sahnede oyuncu olarak. Dekor bir orkestra dinleyicisi kitlesine sunum yapıyor hissi veriyor. Müzikler gayet başarılı.

Modern orkestra tarihsel olarak ti-

yatronun içinden çıkmıştır. Eski Yunan'da yani Anadolu'nun antik kentlerinin de dâhil olduğu kültürde, amfi tiyatro düzeyinde sergilenen oyunlarda müzik önemli bir yer tutmaktaydı. Antik tiyatrolarda müzik, orkestra aracılığıyla, canlı icra ediliyordu. Bugün teknolojik imkânlar daha çok yer bulsa da hâlen canlı icralarla oyunlar zenginleştiriliyor. *Kontrabas*'la tiyatroyun içinden çıkan orkestra, bir üyesiyle, tiyatro oyununun başrolü oluyor. Müptela bir müzisyenin enstrümanına olan sevgisi ve kını ile bir platonik aşkın ıstıraplarının aktarıldığı oyunda başrol bir enstrümanın.

Orkestranın hem vazgeçilmezi hem de en dışlanamı kontrbas, bu ikilem oyuncuda kendisini ve enstrümanını yeterince ifade edememişliğin sorunsalına dönüşmüş. Çıkarabildiği seslerin bir bölümünün hiç bilinmediği bir enstrümanın mucizesine kapılmış müzisyen, daha sonra hayatının gerçeğinden yılmış; yalnızlığını, zaman zaman sırtından indirdiği ağır yükü yaşamaya koyulmuş. Bir engelli gibi yaşamaya mahkûm eden bir yükü taşımış. Bağımlı yapan, kopartmayan, normal bir insan gibi yaşatmayan bir yük... Evde sırtından inip kölesine kısmi bir özgürlüğe kavuştuğunu sandıran bir yük... Kendi sorunu ile baş başa kalmış ve girdabından çıkmaya uğraşan müzisyenin trajikomik hikâyesi *Kontrabas*. Şehrin kasveti ise nefis klasik müzikle siliniyor ancak.

Monologun zevkini ve müziğin sırla-

rını merak edenler için kaçırılmaması gereken bir oyun.

Lütfen Kızıyla Evlenir misiniz?

Çok cüretkâr bir çağrı değil mi? Çoğu genç kız annesi psikolojisinin tam karşılığı; lütfen kızıyla evlenir misiniz? Evlilik hâlâ toplum içinde ve sosyal çevrede en önemli olaylardan biri... Bunun tiyatrodaki karşılık bulması, aile kurulmasına ilişkin ebeveynlerin süregelen tutumunun bir göstergesi. Yaşı kemale ermiş bir kızın evlenmesi için annesinin her fırsatı değerlendirilmesinin öyküsü; *Lütfen Kızıyla Evlenir misiniz?* Erkeklerin evliliğe yozlaşmış materyalist bakışının kritik edildiği, yitip gidenlerin hâlâ başköşede yer bulduğu bir oyun.

Kızını mutlu etmek için yorulmaksızın çırpınan bir annenin kaybettiği eşine duyduğu özlem, ikili arasındaki ilişkinin hiç kopmamasıyla işlenmiş. Kızının akşamları işten dönmelerinden sonra ise tek bir gündem var: evlilik. Muzaffer İzgü'nün yazdığı oyun, toplum hayatının genel gündem maddelerinden birini can alıcı şekilde işlemiş. Kadının evlilikten uzaklaşmasının sorumluluğunu erkeğe de pay etmiş İzgü. Mutlu Güney'in yönettiği oyunda müzikler çok başarılı. Işık ve dekor gerçeklik ve tanıdıklık hissi veriyor. Oyunculuksa vasat ancak bunun bir istisnası var: Hanife Şahin. Bir alkış fırtınasını, emeğiyle sonuna kadar hak eden üstün bir performans sergiledi. Hanife Şahin'den daha fevkalade bir anne tercihinde bulunulamazdı ancak oyuncu kadrosunun diğer üyeleri onun çok gerisinde kaldılar. İki perdelik oyunun tamamına damgasını vuran eşsiz bir kız annesi karakteri.

Komikliğe vurulan oyun, erkeğin çıkarıcılığıyla acı da sunabiliyor izleyiciye. Sona ermiş birçok teşebbüsten sonra bir yenisinin iğdiş edildiği oyunda kadınların evliliğe yaklaşımıyla erkeğin yaklaşımı arasındaki fark gözler önüne serilmiş. İçi-

ne kısıldığımız dünyanın ufak köşelerinde her zaman sürececek bir öykü. Oyundaki karakterlerin gerçek hayatta karşılığının bazen kadın bazense erkek olarak yer değiştirdiği çok gerçekçi bir öykü... Eğitim seviyesi ile evlilik veya evliliğin başarısı arasındaki ters yönlü ilişki de oyunda yer bulmuş.

Genç kadının, görücüsü erkeğin içyüzünü, yaptığı oyunla gözler önüne sermesi ve yetişkin insanların kendi kurabileceği ilişkilerin daha sağlıklı evlilik doğurabileceği mesajı ise oyunun genel algısı olarak sunulmuş. Aileleri ilişkilerden çekip bireyi ön plana çıkaran bu bakış açısı, yeni kurulan veya tıkanan ilişkiler için günümüzün popüler ilişki paradigması.

Kes ve Kaç

Nefis bir komedi. Peter Horsler öyle zengin karakterler üretmiş ki zıtlıklardan bir bütün kurmuş sahnede. Her karakter zıddıyla mücadelede. Üstelik aynı amaç için.

Horsler, tiyatro eğitimi vermektedir; mevcut kurgu ve karakterlerle yaşadığı sıkıntılar neticesinde öğrencilerine aktarmak istediklerini daha belirgin kılmak için yazmaya karar verir. Böylece tiyatro önemli bir yazar ve birçok yeni oyun kazanır. Tıpkı Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk hikâyeleri yazma öyküsüne benzer bu durum. Bahadıroğlu, inandığı değerler manzumesine uygun kitaplar bulamayınca çocukları için yazmaya karar veriyor. Sonra

üstesinden geldiği bu iş, tüm çocuklarımız için bir değere dönüşüyor. Horsler'in öğrencileri ve eğitimi için ürettiği ders materyalleri olan oyunlar da tıpkı böylece tüm sanat öğrencileri ve tiyatro izleyicileri için bir değere dönüşmüş.

Kes ve Kaç, sağlık sistemindeki sorunları kritik ederken hayatın sosyal yönüne, kirli çıkar ilişkilerine, insan hayatı söz konusuken bile kapitalizmin vahşiliğinin ulaşabileceği acımasızlık ve doymazlık seviyesine ilişkin değerlendirmelerde bulunuyor. Oyun, sürprizli olması bakımından tatmin edici. Ancak düğümleri çok kuvvetli olan oyunun, çözümleri ise o şiddette güçlü değil.

İngiliz Sağlık Bakanlığının, hastane ve polikliniklerin masraflarını kısmak ve buralardan gelir sağlamak gibi amaçlarla uyguladığı yanlış politikalarından biri sonucu kahramanlarımızın çalıştığı polikliniğin bir özel sigorta kurumu doktoruna (hem de personeliyle beraber) yarı zamanlı kiralanmasıyla başlıyor oyun. Ve oyun içinde oyun...

Hemşireliğin konumu ve sorunlarına da parmak basılıyor kısaca. Hemşire kişinin, farklı doktor karakterleri ve bakanlık personeli nezdindeki değerlendirilişi ve davranılma biçimi kritik ediliyor. Oyunda hastaların sosyal statülerine ve varlık durumlarına göre macera peşinde sürükleyen

doktor apaçık bir dolandırıcı olarak ifşa ediliyor. İlk defa ruhunu sattıktan sonra hastalarına karşı tutumu değişen zıt karakter, meslek âşığı doktor ise finalde sürpriz sunuyor.

Seksapelliği temsil eden vamp kadın figürü ise karşıt karakteri saflık ve sadakat karşısında uzun süre tutunamıyor ve aşk iyilere kalıyor. Oyundaki hastalar ise sürprizlerle dolu ve zıtlıklarıyla sahneler; popüler tabirlerle varoş halkından sosyetesine kadar.

Işık ve kostüm çok başarılı, efektler çok gürültücü olsa da ses, müziğin kıt kullanımını nedeniyle dikkat çekmiyor. Dekor- sa hayli ilginç ve işlevsel. Hastane havası sunmasa da hastane olmadığı da söylene- mez. Kimi zaman kafa karıştıran dekor, sahneye hareket katmış ki komedi ile hareket iki kardeş gibidir. Komedi ya çok hareketle olur ya hiç hareketsizlikle yani mübalağa ile. Dekordaki anons sistemini işleten iskelet ilginç, gizli konuşmaların kayda alındığı sahnelerde olay fotoğrafçısı olarak karşımıza çıkan başka bir iskelet klasik tip fotoğraf makinesi ile daha da ilginç bir görsel tema olmuş.

Oyuncular harikaydı. Berrin Koper fevkalade bir oyunculuk sergiledi. İbrahim Can ile Koper çok iyi partner olmuşlar. Yönetmen Bora Seçkin'le *Dar Ayakkabı İle Yaşamak* oyunu ekibinden Can. *Dar Ayakkabı İle Yaşamak* oyununda büyük başarı elde etmişlerdi; *Kes ve Kaç* ile bu başarıyı tekrarlamışlar. Bora Seçkin'i bu sefer yönetmen olarak görmek hayli keyifli bir netice vermiş. Daha ümitvar olmak bakımından şiddetli bir beklenti doğuruyor Seçkin'in rejisi. İstanbul Şehir Tiyatroları başarılı işlere imza atıyor. Bileti Kesin, oyunu Kaçırmayın.

Yusuf DİNÇ